

Programmabegroting 2023

2.5 Bestaanszekerheid, arbeidsparticipatie en inburgering

Landelijke en mondiale ontwikkelingen

Landelijke informatiebronnen schrijven er dagelijks over: hoge energieprijzen en inflatie, een krappe woningmarkt, de groep mensen die het hoofd niet meer boven water kan houden wordt steeds groter. Dit zorgt vervolgens voor nog meer problemen, zoals bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid en sociaal isolement. Daarnaast zet het kinderen langdurig op achterstand. Op het moment van schrijven zijn er voor 2022 al verschillende maatregelen getroffen, zoals de energietoeslag en hulp bij energiebesparing voor kwetsbare inkomens. Het blijft nog gissen hoe de problematiek rondom energie en inflatie zich de komende tijd gaat ontwikkelen en het is nog niet bekend of de toeslagen hiervoor in 2023 een vervolg zullen krijgen of dat het Rijk op een andere manier zal compenseren.

Het kabinet wil de vicieuze cirkel doorbreken met een brede meerjarige aanpak Geldzorgen, Armoede en schulden en de Participatiewet in Balans. De aanpak moet geldzorgen beter voorkomen, het aantal mensen in armoede en schulden substantieel terugdringen en de bestaanszekerheid van alle Nederlanders versterken. De plannen behelzen een groot aantal maatregelen in 2023, waaronder verhoging van het wettelijk minimumloon/uitkeringen en afschaffen van de kostendelersnorm voor jongeren. De aanpak waarin mensen en werken op basis van vertrouwen centraal staan sluit goed aan bij de uitgangspunten van onze koersnota. Voor de uitvoering van dit plan zullen ook middelen beschikbaar worden gesteld aan gemeenten.

Lokale ontwikkelingen

Asielcrisis

De huidige asielcrisis zal ook in 2023 effect hebben. De verwachting is dat de huisvestingstaakstelling statushouders in 2023 onverminderd hoog zal blijven. Het beroep op sociale voorzieningen zal hiermee toenemen, wat breed effect zal hebben op de budgetten binnen het sociaal domein en mogelijk zelfs leidt tot overschrijdingen. Dit wordt gemonitord en terugkoppeling zal, indien nodig, plaatsvinden in de turaps.

Daarnaast is onduidelijk hoe de situatie in de Oekraïne zich gaat ontwikkelen en wat dit betekent voor de vluchtelingenstromen richting ons land. Bovendien is nog niet duidelijk in hoeverre deze vluchtelingen straks een beroep kunnen doen op gemeentelijke voorzieningen, vooral wanneer de oorlog in de Oekraïne langer voortduurt. Op dit moment ontvangen gemeenten financiële compensatie voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen vanuit het Rijk. Dit zijn aparte financieringsstromen, buiten de reguliere budgetten om.

2.5.1 Effecten opgave en acties

Effecten - Wat willen we bereiken?

1. Inwoners hebben de zekerheid dat zij in hun eerste levensbehoeften kunnen voorzien
2. Inwoners zijn financieel zelfredzaam
3. Inwoners nemen naar vermogen deel aan het arbeidsproces
4. Inburgeraars zijn geïntegreerd in de Uithoornse samenleving

Opgave - Wat moeten we verbeteren?

- Voorkomen waar mogelijk door inzet op vroegsignalering en preventie.
- Vanuit bestaanszekerheid de verbinding leggen naar woonvraagstukken en duurzaamheid (zoals energiearmoede).

- Versterk de mensgerichte en integrale benadering, waarbij er samen met de inwoner wordt gekeken naar mogelijkheden.
- Aanbieden van een (financieel) vangnet voor inwoners die onvoldoende in eigen inkomen kunnen voorzien.
- Stimuleren en begeleiden naar werk of andere passende dag invulling.
- Begeleiden van inburgeraars en zorgen voor ondersteunende voorzieningen.

Acties - Welke acties gaan we daarvoor uitvoeren?

Versterken en verbreden aanpak vroegsignalering schulden

In 2023 zullen we de uitvoering van de pilot vroegsignalering, waarin huisbezoeken worden uitgevoerd door medewerkers van de gemeente en Uithoorn voor Elkaar, een vaste plek geven in de dienstverlening bij Duo+. Daarnaast gaan we kijken naar de mogelijkheden om de aanpak op onderdelen uit te breiden en versterken.

Borgen pilot kinderarmoede

De aanpak kinderarmoede, waarbij de gemeente samenwerkt met diverse maatschappelijke partners op het signaleren van kinderarmoede en doorverwijzen wordt geborgd. Een van de acties is het gezamenlijk samenstellen van een sociale kaart.

Invoeren taalmeter als onderdeel Taalakkoord

Het Taalakkoord is ondertekend door diverse organisaties in de gemeente Uithoorn en vloeit voort uit de Regionaal Programma Laaggeletterdheid 2020 – 2024. Met deze ondertekening gaan organisaties aan de slag met taalachterstanden van doelgroepen van hun eigen organisatie. De taalmeter is een instrument om te zien hoe hoog het taalniveau is van iemand en of dat verbetering behoeft. De klantmanagers van DUO gaan de taalmeter gebruiken in het contact met de inwoners. .

Verder ontwikkelen brede uitvraag in toegang sociaal domein

Bij nieuwe aanvragen van inwoners wordt verder gewerkt aan de invoering van een brede uitvraag, die erop gericht is om de hulp/ondersteuningsvraag van de inwoner te achterhalen om op die manier tijdige, samenhangende, passende en mensgerichte dienstverlening te bieden. Als uit de brede uitvraag komt dat sprake is van vraagstukken op meerdere leefgebieden, dan vindt via een breed casuïstiek overleg vervolgens afstemming plaats inzake individuele casussen waarbij indien nodig ook het sociaal team en andere interne- en externe partners worden betrokken. Streven is om zo ook het aantal contactpersonen en overdrachtmomenten voor inwoners zoveel mogelijk te beperken.

Actieonderzoek Movisie en Reindert naar versterken ketensamenwerking

Stichting Reindert en Movisie brengen door middel van een veldonderzoek in beeld hoe de ketensamenwerking in het sociaal domein in Uithoorn eruit ziet en waar mogelijke hiaten aanwezig zijn en hoe deze opgelost zouden kunnen worden. De interventiespecialisten van stichting Reindert gaan aan de slag met casuïstiek in Uithoorn en Movisie onderbouwt vanuit wetenschappelijk oogpunt de acties die ondernomen worden en de meerwaarde hiervan. In 2023 wordt het onderzoek naar het versterken van samenwerking in de keten van het sociaal domein afgerond

Evalueren, herzien en opstellen verordeningen, beleidsregels en beschikkingen inwoners zoveel mogelijk in lijn met werkwijze omgekeerde toets

Aanpassen verordeningen en beleidsregels in lijn met denkwijze omgekeerde toets. Het betreft de beleidsregels bijzondere bijstand, beleidsregels schuldhulpverlening, beleidsregels

re-integratie, re-integratieverordening en de afstemmingsverordening. Dit zorgt ervoor dat de medewerkers deze methodiek makkelijker kunnen toepassen doordat genoemde documenten volledig aansluiten bij deze methodiek.

Opstellen nieuwe nota bestaanszekerheid

Eind 2022 wordt het huidige lokale armoedebeleid 'De touwtjes aan elkaar knopen' geëvalueerd. Op basis van relevante data en cijfers, het bijbehorende verhaal en lokale ambities van zal er eerste helft 2023 een nieuw beleidsstuk aan de raad worden voorgelegd. Bestaanszekerheid is het startpunt waarbij er met diverse thema's verbinding zal worden gezocht, zoals bijvoorbeeld met duurzaamheid voor de aanpak energiearmoede. Dit sluit goed aan bij de landelijke ambities van de brede meerjarige aanpak Geldzorgen, armoede en schulden.

Lokaal vertalen van landelijke aanpassingen 'Participatiewet in balans'

De minister heeft in 2022 een eerste pakket aan wijzigingen aangekondigd. In 2023 worden nieuwe ontwikkelingen nauw in de gaten gehouden om hier snel op te acteren.

Uitvoeren pilot jongeren (gericht op voorkomen doorstromen naar bijstand)

Uitvoeren integrale pilot jongeren. Waarbij Jongeren in de leeftijd van 16-27 jaar worden ondersteunt naar opleiding en/of werk en bij geldzorgen zodat ze (duurzaam) mee kunnen doen in de samenleving. De pilot heeft 3 pijlers:

1. Jongeren-vangnet waarin we de lijnen tussen de diverse afdelingen/hulpverlening willen verbinden en de jongeren begeleiden naar zelfredzaamheid
2. Onderzoek doen naar de (specifieke) behoefte van deze doelgroep, hoe bereiken we hen, waar liggen de kansen en van welke voorzieningen kunnen we meer/beter gebruik maken.
3. Vast aanspreekpunt voor jongeren bij de gemeente

De pilot is in 2022 gestart en wordt geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie volgt een vervolg op de pilot.

Opstellen pilot doelgroep 45+

Er wordt een pilot opgezet met betrekking tot 45-55 jarigen. Dit is onderdeel van de reïntegratienota 'Iedereen telt mee!'

Versterken van taal-, digitaal- en financiële vaardigheden ism taalhuis en maatschappelijke partners

Eind 2022 start Uithoorn voor Elkaar met de pilot versterken zelfredzaamheid statushouders, die er op gericht is om de taalvaardigheden, digitale vaardigheden en financiële vaardigheden van statushouders te vergroten om zo de zelfredzaamheid te versterken. De pilot loopt door tot het vierde kwartaal van 2023.

Inrichten en uitvoeren (structureel) cliëntervaringsonderzoek nieuwe aanpak inburgering en participatie

Inrichten (structureel) cliënt ervaringsonderzoek naar hoe statushouders de nieuwe aanpak op het gebied van inburgering en participatie ervaren. Het cliënt ervaringsonderzoek volgt uit de inburgeringsnota 'Investeren in inburgeren, integreren en participeren'. Nu de eerste inburgeraars onder de nieuwe Wet inburgering zijn gestart, gaan we de invulling van het cliënt ervaringsonderzoek verkennen en vormgeven.

2.5.2 Overzicht baten en lasten

Bestaanszekerheid, arbeidsparticipatie en inburgering	R2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Lasten	12.005	12.582	10.696	10.697	10.686	10.663
Baten	7.606	5.864	5.599	5.599	5.599	5.599
Saldo baten en lasten	-4.398	-6.719	-5.097	-5.098	-5.087	-5.064
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-4.398	-6.719	-5.097	-5.098	-5.087	-5.064

Toelichting

Voordeel op de lasten € 1,89 miljoen t.o.v. 2022

Het voordeel van € 1,89 mln. bestaat uit diverse mutaties binnen het deelprogramma, zowel voor- als nadelig en worden hieronder verder toegelicht:

Kosten nieuwe Wet Inburgering: Voordeel € 0,33 mln.

Voor 2022 is een budget opgenomen voor de uitgaven met betrekking tot de nieuwe Wet Inburgering. Het betreft hier onder andere uitgaven aan specifieke voorzieningen zoals Leerroutes, Maatschappelijke begeleiding en Arbeidsparticipatie. Deze kosten zijn geraamd, gelijk aan het bedrag van de Specifieke uitkering 2022 van het Rijk die de gemeente hiervoor ontvangt en is dus budgetneutraal. De beschikking voor de uitgaven 2023 is nog niet ontvangen en derhalve voor zowel de lasten als de baten nog niet geraamd. Daarnaast is er in 2022 een bijdrage aan DUO+ voor de uitvoeringskosten van de regeling opgenomen. De uitgaven worden gedekt vanuit inkomsten binnen het gemeentefonds en zijn daarmee ook budgetneutraal.

Hogere uitgaven voor de bijstandsuitkeringen: Nadeel € 0,13 mln.

De afgelopen jaren is het aantal inwoners met een bijstandsuitkering gestegen. In 2022 zagen we, mede door de gunstige arbeidsmarkt, een daling van het aantal uitkeringen. Helaas resulteert dit niet voor iedereen in het krijgen en behouden van werk. Meer dan 60% van de inwoners in het uitkeringsbestand een lage loonwaarde (verdien capaciteit 0-40% van het minimumloon).

In 2022 hadden we te maken met de onzekerheden als gevolg van de Pandemie en zien we voor 2023 nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen op ons af komen. Landelijke ontwikkelingen die invloed (kunnen) hebben op de grootte van het uitkeringsbestand zijn: wijzigingen in de Participatiewet, een verhoogde taakstelling voor de opvang van statushouders en een onzekere economie (inflatie, oorlog Oekraïne). Voorgaande zorgt voor druk op het aantal uitkeringen. In 2023 verwachten wij een stabilisatie van uitkeringsbestand. Dit wil zeggen dat de uitstroom gelijk is aan het aantal nieuwe mensen wat instroomt. Dit is in lijn met de landelijke prognose. Wel zijn de bijstandsuitkeringen voor 2023 geïndexeerd. Om uitstroom te bevorderen zijn (intensieve) re-integratietrajecten nodig. Maatwerk blijft belangrijk om onze inwoners te ondersteunen en mee te laten doen in de samenleving. Met, voor wie dat mogelijk is, kans op betaald werk.

Als gevolg van de benoemde ontwikkelingen in 2022, zijn de budgetten tussentijds bij de 1e en 2e turap 2022 per saldo incidenteel verhoogd. Waar we eerder nog uitgaven van een daling voor 2023, zien we nu als gevolg van de bovengenoemde ontwikkelingen dat er in 2023 naar verwachting sprake zal zijn van een stabilisatie. Om deze reden is de incidentele

verhoging in 2022 nu ook structureel meegenomen in de begroting 2023 naar het niveau van de uitgaven 2022. En datzelfde is ook gedaan voor de inkomstenkant op basis van het laatst bekende BUIG-budget. Voor 2023 en verder betekent dit dat per saldo een bedrag van jaarlijks € 0,5 mln., exclusief indexering, ten laste is gekomen van het begrotingsresultaat. Hiermee blijven de lasten voor de bijstandsuitkeringen in 2023 op vergelijkbaar niveau als in 2022, met uitzondering van de indexering van de uitkeringen. Die indexering verklaart dat er uiteindelijk een nadeel van € 0,13 mln ontstaat tov. 2022.

Lagere uitgaven Bijstand voor zelfstandigen(verruimde Bbz met betrekking tot Corona): Voordeel € 0,10 mln.

Per 1 oktober 2021 zijn de regelingen Tozo en Tonk gestopt. Echter, tot 1 april 2022 is Bbz tijdelijk verruimd en leidt in 2022 tot hogere uitgaven. De verwachting is dat in 2023 de kosten voor deze doelgroep weer op het niveau zijn van voor de Corona.

Eenmalige uitgaven armoedebudget: Voordeel € 0,06 mln.

Binnen de budgetten van armoedebestrijding zijn in 2022 een aantal eenmalige kosten opgenomen, zoals de aanschaf van een applicatie Schuldhulpverlening, overheveling vanuit 2021 met betrekking tot Vroegsignalering en staan er in 2022 eenmalige middelen voor de armoedemonitor.

Energietoeslag: Voordeel € 1,29 mln.

Als gevolg van de stijgende energieprijzen heeft het Rijk in 2022 voorzien in een regeling waar huishoudens met een laag inkomen voor een deel worden gecompenseerd. In 2022 is hiervoor budget opgenomen. Gemeenten worden voor de verstrekking van deze toeslag en de uitvoeringskosten gecompenseerd via het gemeentefonds.

Uitvoeringskosten DUO+ voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) en voor het uitkeren van de Energietoeslag aan inwoners: Voordeel € 0,22 mln.

In 2022 zijn nog uitvoeringskosten voorzien voor de afwikkeling van de Tozo-regeling. Deze bestaan uit debiteurafwikkeling en verantwoordingsverplichtingen aan het Rijk via de Sisa-regeling. Daarnaast is er in 2022 eenmalig voorzien in een extra bijdrage aan DUO+ voor de uitvoering van Energietoeslag. Deze kosten zijn niet opgenomen in de begroting 2023.

Lagere bijdrage Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) door afname bestand: Voordeel € 0,04 mln.

De WSW kent geen nieuwe instroom van klanten. Er vindt alleen nog uitstroom plaats. De WSW wordt geraamd op basis van de begroting van de AM Match die deze doelgroep begeleid. Voor 2023 zijn de kosten gedaald ten opzichte van 2022.

Overige diverse kleine verschillen < € 0,1 mln.: Nadeel € 0,02 mln.

Nadeel op de baten € 0,27 miljoen t.o.v. 2022

Extra inkomsten vanuit de Specifieke uitkering Wet Inburgering: Nadeel € 0,2 mln.

Voor de nieuwe Wet Inburgering ontvangen gemeenten inkomsten in de vorm van een specifieke uitkering (zie ook toelichting lasten over dit onderwerp). Deze beschikking is ontvangen voor 2022, maar voor 2023 nog niet bekend en daarmee nog niet opgenomen in de begroting 2023.

Extra Inkomsten vanuit hogere terugvorderingen binnen de Bijstand: Nadeel € 0,06 mln.

De kosten voor de bijstand stijgen. Daarmee zijn in 2022 de inkomsten vanuit de terugvorderingen gestegen. Onzeker is nog of dit een structureel karakter zal krijgen, waardoor deze inkomsten nog niet zijn meegenomen in de begroting 2023.

2.5.3 Indicatoren

Personen met een bijstandsuitkering

